

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

23 травня 2024 р.

Київ

№ 167-р

Про перевірку рішення адміністративної колегії
Південно-східного міжобласного територіального відділення
Антимонопольного комітету України
від 16.08.2022 № 54/14-р/к у справі № 54/50-21

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши подання державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 10.04.2024 № 8-01/12-пр/90-зв та відповідні матеріали,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ ПЕРЕВІРКИ

(1) Рішення адміністративної колегії Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) від 16.08.2022 № 54/14-р/к у справі № 54/50-21 (далі – Рішення № 54/14-р/к).

2. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ

(2) Заява акціонерного товариства «Криворізька теплоцентрально» від 01.09.2022 № 6943/01 (зарєєстрована в Комітеті 08.09.2022 за № 8-01/12-пр) про перевірку Рішення № 54/14-р/к (далі – Заява).

3. ЗАЯВНИК

(3) Акціонерне товариство «Криворізька теплоцентрально» (далі – АТ «Криворізька теплоцентрально», Товариство, Заявник). Місцезнаходження Товариства: «інформація, доступ до якої обмежено»; ідентифікаційний код юридичної особи «інформація, доступ до якої обмежено».

4. ВІДПОВІДАЧ У СПРАВІ

(4) Відповідачем у справі № 54/50-21 є АТ «Криворізька теплоцентрально».

(5) Товариство зарєєстроване 01.09.1999, дата запису: 16.03.2017, номер запису 12271450000017743, здійснює діяльність на підставі Статуту. Основний вид економічної діяльності «інформація, доступ до якої обмежено». Засновником Товариства є держава в особі Фонду державного майна України.

5. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ З ПЕРЕВІРКИ РІШЕННЯ

(6) Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 13.09.2022 відкрито провадження у справі № 904/2888/22 за позовом АТ «Криворізька теплоцентрально» до Відділення про визнання недійсним Рішення № 54/14-р/к.

(7) Розпорядженням державного уповноваженого Комітету 19.09.2022 № 04/202-р заяву АТ «Криворізька теплоцентрально» про перевірку Рішення № 54/14-р/к прийнято до розгляду.

- (8) Розпорядженням державного уповноваженого Комітету від 30.09.2022 № 04/208-р розгляд заяви АТ «Криворізька теплоцентраль» про перевірку Рішення № 54/14-р/к зупинено до завершення розгляду судами справи № 904/2888/22.
- (9) Рішенням Господарського суду Дніпропетровської області від 29.11.2022 у справі № 904/2888/22, залишеним без змін постановою Центрального апеляційного господарського суду від 04.04.2023 і постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 20.06.2023 у цій судовій справі, в задоволенні позовних вимог АТ «Криворізька теплоцентраль» відмовлено.
- (10) Розпорядженням державного уповноваженого Комітету від 10.04.2024 № 04/102-р розгляд заяви АТ «Криворізька теплоцентраль» про перевірку Рішення № 54/14-р/к поновлено.
- (11) За результатами перевірки Рішення № 54/14-р/к державним уповноваженим Комітету складено подання від 10.04.2024 № 8-01/12-пр/90-зв про перевірку Рішення № 54/14-р/к (далі – Подання про перевірку), копії якого направлені сторонам листами від 12.04.2024 № 210-20.6/04-3718е (АТ «Криворізька теплоцентраль»), від 12.04.2024 № 210-20.6/04-3719е (Відділенню).
- (12) Лист від 12.04.2024 № 210-20.6/04-3719е отримано Відділенням через систему електронного документообігу АСКОД 12.04.2024.
- (13) Лист від 12.04.2024 № 210-20.6/04-3718е, направлений рекомендованим поштовим відправленням № 0303516268851, отримано представником АТ «Криворізька теплоцентраль» 23.04.2024.

6. РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

- (14) В резолютивній частині Рішення № 54/14-р/к адміністративна колегія Відділення постановила:
- «1. Визнати, що акціонерне товариство «Криворізька теплоцентраль» (ідентифікаційний код юридичної особи – «інформація, доступ до якої обмежено») протягом опалювального періоду 2019-2020 років займало монопольне (домінуюче) становище на ринку постачання теплової енергії в межах території «інформація, доступ до якої обмежено», де розташовані діючі мережі, які знаходяться в господарському віданні Товариства, як таке, що не мало жодного конкурента.*
- 2. Визнати бездіяльність акціонерного товариства «Криворізька теплоцентраль» (ідентифікаційний код юридичної особи – «інформація, доступ до якої обмежено»), яка полягає у не здійсненні перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію категоріям споживачів «бюджетні установи», «інші споживачі (крім населення)» за період грудень 2019 – квітень 2020 у зв'язку зі зміною для Товариства ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019-2020 у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 № 1082 «Деякі питання нарахування (визначення) плати за теплову енергію та послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води для споживачів у зв'язку зі зміною ціни природного газу» та Правилам користування тепловою енергією, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року № 1198, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання теплової енергії, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної*

конкуренції на ринку.

3. *За порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вказане в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накладати на акціонерне товариство «Криворізька теплоцентраль» (ідентифікаційний код юридичної особи – «інформація, доступ до якої обмежено») штраф у розмірі 68 000 грн (шістдесят вісім тисяч гривень).*

4. *Зобов'язати акціонерне товариство «Криворізька теплоцентраль» (ідентифікаційний код юридичної особи – «інформація, доступ до якої обмежено») припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вказане у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, у двомісячний термін з дня одержання цього рішення».*

- (15) Листом від 22.08.2022 № 54-02/1516 копію Рішення № 54/14-р/к направлено на адресу АТ «Криворізька теплоцентраль». Товариство отримало зазначений лист 30.08.2022.

7. ДОВОДИ ЗАЯВНИКА

- (16) АТ «Криворізька теплоцентраль» не погоджується з Рішенням № 54/14-р/к і вважає його *«незаконним, безпідставним та таким, що підлягає скасуванню оскільки прийняте з порушенням та неправильним застосуванням норм матеріального права, не доведенням обставин, які мають значення для справи і які визнано встановленими».*
- (17) Щодо порушення і неправильного застосування норм матеріального права, Заявник, зокрема вважає, що адміністративна колегія Відділення повинна була встановити наявність у споживачів теплової енергії абсолютного право на зміну розміру нарахувань у зв'язку зі зміною ціни природного газу та зазначає, що прийняття рішення про зміну розміру нарахувань за теплову енергію для споживачів у зв'язку зі зміною ціни природного газу впродовж опалювального періоду 2019 – 2020 років було лише правом теплопостачальної організації. Товариство обґрунтовує проведення перерахунків лише споживачам категорії «населення» відсутністю обов'язку змінювати розмір нарахувань за теплову енергію у зв'язку із зміною ціни природного газу всім без виключення категоріям споживачів та вважає, що така поведінка Товариства не є бездіяльністю, яка може призводити до ущемлення інтересів споживачів.
- (18) У зв'язку з наведеним АТ «Криворізька теплоцентраль» вважає, що адміністративна колегія Відділення *«невірно та неправильно проаналізувала, інтерпретувала, застосувала»* нормативно-правові акти у сфері теплопостачання, які регулювали питання зміни розміру нарахувань у зв'язку зі зміною ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років, та робить висновок, що адміністративною колегією Відділення порушено і неправильно застосовано норми матеріального права.
- (19) Щодо недоведення обставин, які мають значення для справи і які визнано встановленими, Товариство стверджує, що тарифи на теплову енергію, встановлені рішенням Криворізької міської ради, були необґрунтованими, внаслідок чого Товариство понесло значні збитки у 2019 – 2020 роках, і заявляє, що *«прийняття рішення щодо перерахунку тарифів таким категоріям споживачів як «бюджетні установи» та «інші споживачі (крім населення)» призвело б до збільшення збитків Товариства на 37 000 000,00 грн. (тридцять сім мільйонів гривень). Що, в свою чергу, призвело б до недоотримання Товариством коштів у зазначеному розмірі <...> не дало б можливості АТ «Криворізька теплоцентраль» здійснити попередню оплату за природній газ».*

- (20) Заявник зазначає, що *«колегія фактично посилається на те, що протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років АТ «Криворізька теплоцентраль» постачалась тепловою енергією за економічно необґрунтованими тарифами. Проте в супереч цьому Адміністративною колегією не зазначено розмір ціни (тарифу) яка була б економічно обґрунтованою – тобто справедливою».*
- (21) Таким чином, АТ «Криворізька теплоцентраль» вважає обставини щодо ущемлення інтересів споживачів шляхом реалізації теплової енергії за необґрунтованими цінами недоведеними, оскільки адміністративна колегія Відділення не зазначила в Рішенні № 54/14-р/к розмір *«справедливої ціни з урахуванням здійснення перерахунку».*
- (22) Крім того, Товариство в Заяві наголошує, що споживачі – юридичні особи, які надавали Відділенню інформацію на вимоги, не надсилали Товариству заяви про зміну розміру нарахувань за постачання теплової енергії. Цей факт, на думку Заявника, *«прямо свідчить про те, що встановлений тариф на теплову енергію був прийнятним для таких споживачів, а ціни на теплову енергію споживачі вважали справедливими».*
- (23) У зв'язку з наведеним, Заявник вважає, що адміністративна колегія Відділення не довела факту зловживання АТ «Криворізька теплоцентраль» монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання теплової енергії та просить скасувати Рішення № 54/14-р/к і припинити провадження у справі № 54/50-21.

8. ПЕРЕВІРКА РІШЕННЯ

- (24) За результатами перевірки об'єктивності, всебічності та повноти проведеного Відділенням розслідування у справі № 54/50-21 та прийнятого адміністративною колегією Відділення Рішення № 54/14-р/к, з'ясовано таке.

8.1. Обставини Справи № 54/50-21

- (25) Товариство є одним із суб'єктів господарювання «інформація, доступ до якої обмежено», який має потужності «інформація, доступ до якої обмежено», що перебувають у його господарському віданні. АТ «Криворізька теплоцентраль» здійснює «інформація, доступ до якої обмежено» в межах території, на якій розташовані його потужності.
- (26) Відповідно до Закону України «Про природні монополії» транспортування теплової енергії віднесено до сфери діяльності суб'єктів природних монополій. До суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього Закону, належать виробництво теплової енергії (крім випадків, коли вона використовується виключно для внутрішньовиробничих потреб) в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами здійснення підприємницької діяльності з виробництва теплової енергії (ліцензійними умовами) і постачання теплової енергії.
- (27) Діяльність суб'єктів природних монополій у цій сфері господарювання підлягає ліцензуванню відповідно до закону. Для здійснення вищевказаної діяльності Товариство має такі ліцензії:
- ліцензію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг серія АД № 041815 (дата прийняття та номер рішення про видачу ліцензії 14.09.2012 №303), видану на «інформація, доступ до якої обмежено»;
 - ліцензію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг серія АД № 041813 (дата прийняття та номер рішення про видачу ліцензії 14.09.2012 №303), видану на «інформація, доступ до якої обмежено»;
 - ліцензію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг серія АД № 041814 (дата прийняття та номер рішення про видачу

ліцензії 14.09.2012 №303), видану на «інформація, доступ до якої обмежено».

- (28) Відділення встановило, що АТ «Криворізька теплоцентраль» в опалювальний період 2019 – 2020 років мало законні підстави для здійснення споживачам теплової енергії перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію у зв'язку зі зміною ціни природного газу, що використовувався для її виробництва, однак Товариство не здійснило таких перерахунків для споживачів категорій «бюджетні установи» та «інші споживачі (крім населення)».
- (29) Відповідно до частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» адміністративна колегія Відділення надала Товариству обов'язкові для розгляду рекомендації від 04.06.2021 № 54/8-р/к про припинення бездіяльності, яка містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку постачання теплової енергії, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (30) АТ «Криворізька теплоцентраль» не виконало рекомендації адміністративної колегії Відділення від 04.06.2021 № 54/8-р/к, та не припинило бездіяльність, яка містила ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції Товариством, у зв'язку з чим могли бути завдані значні збитки окремим особам та суспільству.
- (31) Враховуючи наведене адміністративна колегія Відділення розпорядженням від 29.07.2021 №54/56-рп/к розпочала розгляд справи № 54/50-21 за ознаками порушення АТ «Криворізька теплоцентраль» законодавства про захист економічної конкуренції, в якій було прийняте Рішення № 54/14-р/к.

8.2. Перевірка визначення монопольного (домінуючого) становища відповідача

- (32) Становище АТ «Криворізька теплоцентраль» на ринку постачання теплової енергії в межах території «інформація, доступ до якої обмежено», де розташовані діючі мережі, які знаходяться в господарському віданні Товариства, визначалось відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – Методика).
- (33) Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:
- АТ «Криворізька теплоцентраль»;
- постачання теплової енергії, включаючи її виробництво та транспортування.
- (34) Товаром, щодо якого визначалось монопольне (домінуюче) становище АТ «Криворізька теплоцентраль» є постачання теплової енергії.
- (35) Споживачами теплової енергії протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років визначено фізичних і юридичних осіб в межах території «інформація, доступ до якої обмежено», системи теплоспоживання яких з'єднані з системою тепlopостачання АТ «Криворізька теплоцентраль», та які використовують теплову енергію відповідно до укладених з Товариством договорів.
- (36) Товарними межами ринку є постачання теплової енергії.
- (37) Адміністративна колегія Відділення в описовій частині Рішення № 54/14-р/к зазначила, що постачання теплової енергії не є взаємозамінним з будь-яким іншим товаром, споживачі послуги з постачання теплової енергії за звичайних умов не можуть легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого, оскільки

необхідною умовою постачання теплової енергії є приєднання систем теплоспоживання споживачів до системи теплопостачання ліцензіата.

- (38) Отже, в Рішенні № 54/14-р/к адміністративна колегія Відділення обґрунтовано визначила товарними межами ринку постачання теплової енергії.
- (39) Характерною особливістю взаємодії попиту і пропозиції на ринку постачання теплової енергії є неможливість переміщення попиту географічно, оскільки необхідною умовою отримання зазначеного товару є з'єднання систем теплоспоживання споживачів з системою теплопостачання АТ «Криворізька теплоцентраль», зокрема приєднання об'єктів споживачів до магістральних та / або місцевих (розподільчих) теплових мереж. За межами цих мереж постачання теплової енергії Товариством на об'єкти споживачів є неможливим.
- (40) Разом з тим, територіальні межі ринку постачання теплової енергії є чітко визначеними договорами, укладеними з покупцями (споживачами, користувачами), та фактично обмежуються і співпадають з межами розташування точки розподілу (розмежування балансової належності та експлуатаційної відповідальності сторін), в яких здійснюється передача теплової енергії від постачальника до споживача.
- (41) Відділенням встановлено, що територією здійснення ліцензованої діяльності АТ «Криворізька теплоцентраль» з постачання теплової енергії (включаючи виробництво, транспортування та постачання) є «інформація, доступ до якої обмежено», на якій розташовані теплові мережі, що перебувають у господарському віданні Товариства.
- (42) Отже, в Рішенні № 54/14-р/к адміністративна колегія Відділення відповідно до вимог Методики вірно визначила територіальні (географічні) межі ринку, як територію «інформація, доступ до якої обмежено», на якій розташовані теплові мережі, що перебувають у господарському віданні АТ «Криворізька теплоцентраль».
- (43) У Рішенні № 54/14-р/к адміністративної колегії Відділення висновок щодо визначення часових меж ринку протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років підтверджено матеріалами справи № 54/50-21, які свідчать, що в цей період структура ринку постачання теплової енергії у визначених географічних межах була сталою.
- (44) Бар'єрами вступу на ринок постачання теплової енергії в межах «інформація, доступ до якої обмежено», на якій розташовані теплові мережі, що перебувають у господарському віданні АТ «Криворізька теплоцентраль», адміністративна колегія Відділення в Рішенні № 54/14-р/к зазначила організаційні та адміністративні бар'єри, до яких належать:
- необхідність отримання ліцензій на здійснення господарської діяльності з виробництва, постачання і транспортування теплової енергії;
 - наявність у суб'єкта господарювання в оперативному управлінні (власності, оренді) інфраструктури у вигляді цілісного майнового комплексу;
 - необхідність придбання у власність або користування теплогенеруючого обладнання;
 - необхідність будівництва нових магістральних та місцевих (розподільчих) теплових мереж та з'єднання новозбудованої системи теплопостачання з системами теплоспоживання споживачів, в той час, як у межах території, де розташовані діючі мережі АТ «Криворізька теплоцентраль», зазначене будівництво є неможливим, зокрема, оскільки існують адміністративні обмеження щодо користування земельними ділянками, що віднесені до охоронної зони наявних теплових мереж.
- (45) Згідно з матеріалами справи № 54/50-21 в АТ «Криворізька теплоцентраль» відсутні реальні та потенційні конкуренти на ринку постачання теплової енергії в територіальних межах «інформація, доступ до якої обмежено», де розташовані діючі

мережі, які знаходяться в господарському віданні Товариства, протягом періоду, який дослідило Відділення.

- (46) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо: на цьому ринку у нього немає жодного конкурента; не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (47) В Рішенні № 54/14-р/к адміністративна колегія Відділення зазначила, що АТ «Криворізька теплоцентраль» протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років займало монопольне (домінуюче) становище на ринку постачання теплової енергії в межах території «інформація, доступ до якої обмежено», де розташовані діючі мережі, які знаходяться в господарському віданні Товариства, як таке, що не мало жодного конкурента.
- (48) Вказаний висновок у Рішенні № 54/14-р/к адміністративної колегії Відділення підтверджено матеріалами справи № 54/50-21 та не спростовано АТ «Криворізька теплоцентраль».

8.3. Перевірка кваліфікації дій у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

- (49) Статтею 18 Закону України «Про теплопостачання» визначено, що суб'єктам господарської діяльності у сфері теплопостачання забороняється зловживати монопольним становищем у будь-якій формі.
- (50) Відповідно до статті 6 Закону України «Про теплопостачання», державна політика у сфері теплопостачання базується на принципах забезпечення захисту прав та інтересів споживачів, взаємної відповідальності суб'єктів відносин у сфері теплопостачання за якісне постачання теплової енергії та своєчасну її оплату, сприяння розвитку конкурентних відносин на ринку теплової енергії, встановлення відповідальності суб'єктів теплопостачання за порушення законодавства у сфері теплопостачання.
- (51) Статтею 1 Закону України «Про теплопостачання» визначено, що:
- постачання теплової енергії (теплопостачання) – господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору;
 - споживач теплової енергії – фізична або юридична особа, яка використовує теплову енергію на підставі договору;
 - теплопостачальна організація – суб'єкт господарської діяльності з постачання споживачам теплової енергії.
- (52) Відповідно до статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» (в редакції, яка діяла в продовж опалювального періоду 2019 – 2020 років) постачання теплової енергії є комунальною послугою. Виконавцем послуги з постачання теплової енергії є теплопостачальна організація, згідно зі статтею 6 цього Закону.
- (53) Ціною (вартістю) послуги є встановлений відповідно до законодавства тариф на теплову енергію для споживача, який визначається як сума тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії (пункт 32 Правил надання послуг з постачання теплової енергії, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 830, в редакції, яка діяла у період вчинення порушення (далі – Правила № 830)).
- (54) Тарифи на теплову енергію, реалізація якої здійснюється суб'єктами господарювання, що займають монопольне становище на ринку, є регульованими (стаття 20 Закону України «Про теплопостачання»).

- (55) Відповідно до статті 12 Закону України «Про ціни і ціноутворення» державні регульовані ціни повинні бути економічно обґрунтованими (забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації)). Зміна рівня державних регульованих цін може здійснюватися у зв'язку із зміною умов виробництва і продажу (реалізації) продукції, що не залежать від господарської діяльності суб'єкта господарювання.
- (56) Стаття 15 Закону України «Про теплопостачання» визначає, що державне регулювання діяльності у сфері теплопостачання провадиться, зокрема у формі регулювання тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії з урахуванням змін цін на енергоносії та інших витрат.
- (57) Відділення, зокрема встановило, що вартість природного газу має вирішальний вплив на розмір тарифів на теплову енергію, оскільки газова складова у структурі собівартості послуг з теплопостачання є найбільшою.
- (58) У Рішенні № 54/14-р/к зазначено, що в умовах запровадження ринку природного газу, який використовується теплопостачальними організаціями для виробництва теплової енергії, вартість природного газу змінюється протягом опалювального сезону майже щомісяця, при цьому ціна газу може бути змінена як в сторону зменшення, так і в сторону збільшення.
- (59) Водночас на законодавчому рівні не було передбачено механізмів, що враховували б такі цінові зміни в якості підстави для перегляду чи коригування діючих тарифів на послуги постачання теплової енергії в опалювальний період 2019 – 2020 років.
- (60) У зв'язку з цим, з метою забезпечення захисту прав споживачів теплової енергії та послуг з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води в частині оплати ними справедливої вартості теплової енергії та відповідних комунальних послуг Кабінетом Міністрів України прийнято Постанову від 24.12.2019 № 1082 «Деякі питання нарахування (визначення) плати за теплову енергію та послуги централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води для споживачів у зв'язку із зміною ціни природного газу» (далі – Постанова № 1082), якою внесені зміни до Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (далі – Правила № 630) та до Правил користування тепловою енергією, затверджених постановою КМУ від 03.10.2007 № 1198 (далі – Правила № 1198).
- (61) Змінами, внесеними Постановою № 1082, передбачається, що:
- теплопостачальним організаціям надано право змінювати розмір нарахованої споживачам плати за послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води у разі зміни для них протягом опалювального сезону ціни природного газу, що використовується для виробництва теплової енергії та надання відповідних комунальних послуг;
 - підставою для зміни розміру нарахувань за послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води є умова, коли ціна природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), придбаного виконавцем у відповідному місяці опалювального сезону, є нижчою від ціни природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), що врахована у структурі тарифів на теплову енергію та відповідно тарифів на послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, встановлених

уповноваженими органами;

- відповідні зміни (починаючи із нарахувань за грудень 2019 року) мають відобразитися щомісяця у платіжних документах споживачів, надісланих у місяці, що є наступним за розрахунковим періодом.

- (62) При цьому норми Постанови № 1082 та Правил № 1198 (у редакціях, які діяли в продовж опалювального періоду 2019 – 2020 років) не визначали окремих категорій споживачів, які мають переважне чи виключне право на зміну розміру нарахувань за комунальні послуги у разі зміни ціни природного газу для виробництва теплової енергії.
- (63) Отже, висновок адміністративної колегії Відділення про те, що зміна розміру нарахувань за постачання теплової енергії здійснюється для всіх категорій споживачів правильний.
- (64) Для забезпечення стабільності, належної якості та доступності природного газу, постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 «Про затвердження положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» спеціальні обов'язки з постачання природного газу виробникам теплової енергії які здійснюють виробництво теплової енергії для всіх категорій споживачів (фізичні або юридичні особи, які використовують теплову енергію на підставі договору) покладено на публічне акціонерне товариство «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» (далі – НАК «Нафтогаз України»).
- (65) З початку опалювального періоду 2019 – 2020 років НАК «Нафтогаз України» було значно знижено ціну природного газу для теплопостачальних організацій у порівнянні з ціною, що діяла у попередньому опалювальному періоді та була врахованою у встановлених тарифах на теплову енергію та комунальні послуги.
- (66) Відповідно до вимог нормативно-правових актів у сфері теплопостачання зазначені обставини стали підставою для зміни розміру нарахувань споживачам за теплову енергію протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років (починаючи з грудня 2019 року).
- (67) З листа АТ «Криворізька теплоцентраль» від 14.04.2021 № 2509/08 адміністративна колегія Відділення встановила, що протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років діяли тарифи для Товариства на теплову енергію, які затверджені рішенням виконавчого комітету Криворізької міської ради від 22.01.2019 № 51.
- (68) У складі діючих тарифів на теплову енергію для споживачів всіх категорій була врахована однакова ціна природного газу, яка становила 6 235,51 грн за 1000 м³. Питома вага складової природного газу у діючих тарифах на теплову енергію та її виробництво становила:
- для потреб населення – 84,709 %;
 - для потреб бюджетних установ – 81,466 %;
 - для потреб інших споживачів – 83,171 %.
- (69) Адміністративна колегія Відділення з'ясувала, що протягом грудня 2019 року – квітня 2020 року ціна природного газу, придбаного АТ «Криворізька теплоцентраль» у відповідному місяці опалювального сезону, була нижчою від ціни природного газу, що врахована у структурі тарифів на теплову енергію, встановлених рішенням виконавчого комітету Криворізької міської ради від 22.01.2019 № 51 (див. Таблицю 1).

Таблиця 1

Місяць опалювального періоду	Ціна газу в тарифах для всіх категорій споживачів, грн за 1000 м ³	Фактична ціна придбання газу для всіх категорій споживачів, грн за 1000 м ³	Різниця, ~ %
Грудень 2019 року	6 235,51	4 276,70	31
Січень 2020 року		4 650,00	25
Лютий 2020 року		3 948,00	37
Березень 2020 року		3 396,00	46
Квітень 2020 року		2 897,00	54

- (70) З листа АТ «Криворізька теплоцентраль» від 14.04.2021 № 2509/08 адміністративна колегія Відділення встановила, що Товариство на підставі Постанови № 1082 здійснило перерахунки розміру плати для споживачів категорії «населення» протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років (починаючи з нарахувань за грудень 2019 року), однак зміни розміру нарахувань за спожиту теплову енергію протягом вказаного періоду для інших категорій споживачів, таких, як «бюджетні установи», «інші споживачі (крім населення)» Товариство не проводило.
- (71) Адміністративною колегією Відділенням встановлено, що АТ «Криворізька теплоцентраль» обслуговує значну кількість споживачів зазначених категорій, зокрема протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років Товариство здійснювало постачання теплової енергії згідно з договорами понад 1000 споживачам категорії «інші споживачі (крім населення)» і понад 80 споживачам категорії «бюджетні установи».
- (72) Інформація, отримана Відділенням від споживачів Товариства категорій «бюджетні установи» та «інші споживачі (крім населення)», підтверджує, що рахунки на оплату послуг вказаним категоріям споживачів нараховувались за діючими тарифами і зміна розміру нарахувань за спожиту в грудні 2019 року – квітні 2020 року теплову енергію не проводилась.
- (73) Відділенням встановлено, що інші теплопостачальні організації у Дніпропетровській, Запорізькій та Кіровоградській областях зробили відповідні перерахунки споживачам самостійно або на виконання рекомендацій Відділення.
- (74) Адміністративна колегія Відділення визначила поведінку Товариства, як бездіяльність, яка *«може призводити до ущемлення інтересів категорій споживачів, як «бюджетні установи», «інші споживачі (крім населення)», оскільки зазначені споживачі були позбавлені можливості розраховуватись за отриману теплову енергію за обґрунтованими цінами»*. У Рішенні № 54/14-р/к вказано, що бездіяльність Товариства тривала впродовж 2020 – 2021 років та у 2022 році до прийняття цього рішення.
- (75) Під час розгляду справи № 54/50-21 Відділення дослідило негативні наслідки бездіяльності Товариства, зокрема вплив вартості теплової енергії АТ «Криворізька теплоцентраль» на витрати його споживачів.
- (76) Зокрема, адміністративна колегія Відділення з'ясувала, що вартість теплової енергії для споживачів Товариства, які фінансуються з державного або місцевого бюджету, є суттєвим чинником у їх витратах і посідає друге місце після витрат на заробітну плату в річному фонді бюджету.
- (77) Для прикладу впливу бездіяльності Товариства на витрати споживачів категорії «інші споживачі (крім населення)» Відділення проаналізувало обсяги витрат комунального підприємства «Кривбасводоканал», ідентифікаційний код юридичної особи «інформація, доступ до якої обмежено» (далі – КП «Кривбасводоканал»), яке надає послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення у «інформація, доступ до якої обмежено» і є споживачем теплової енергії АТ «Криворізька теплоцентраль».

- (78) Врахувавши коефіцієнти, які були застосовані Товариством під час перерахунку нарахувань за спожиту теплову енергію для споживачів категорії «населення», Відділення встановило, що очікуваний обсяг перерахунків для КП «Кривбасводоканал», у разі їх проведення, міг би скласти 170 164,89 грн, що становить понад 20 % від плати за тарифом у розмірі 812 388,47 грн, нарахованої АТ «Криворізька теплоцентраль» протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років.
- (79) Адміністративна колегія Відділення в Рішенні № 54/14-р/к зазначає, що *«у даному випадку ущемлення інтересів торгових партнерів відбувається шляхом реалізації теплової енергії за умови її придбання за цінами (тарифами), що не перераховані до обґрунтованого розміру враховуючи значне зниження ціни природного газу»*.
- (80) Отже, оплата споживачами АТ «Криворізька теплоцентраль» необґрунтованих нарахувань за послуги постачання теплової енергії призводить до понесення ними необґрунтованих витрат.
- (81) Згідно з частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополієм (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополієне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (82) Становище суб'єктів господарювання на ринках природних монополій, на яких споживачі не можуть отримати послуги, що виробляються суб'єктами природних монополій, від інших суб'єктів господарювання внаслідок відсутності конкуренції, надає можливість таким суб'єктам господарювання встановлювати власний порядок взаємовідносин зі своїми споживачами.
- (83) Бюджетні організації та суб'єкти господарювання, які отримували теплову енергію від Товариства протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років за договорами, повинні були щомісячно оплачувати за надані послуги відповідно до нарахувань згідно з виставленими АТ «Криворізька теплоцентраль» рахунками, адже відмова в оплаті рахунків за спожиту теплову енергію могла призвести до припинення постачання споживачу теплової енергії та позбавлення можливості проводити власну діяльність, а відтак споживачі були змушені прийняти умови АТ «Криворізька теплоцентраль» та здійснювати оплату послуг в розмірі нарахувань, які не відповідають фактичним витратам Товариства на виробництво теплової енергії в частині вартості енергоносія – природного газу.
- (84) В результаті бездіяльності Товариства права споживачів категорій «бюджетні установи» та «інші споживачі (крім населення)» були порушені, оскільки АТ «Криворізька теплоцентраль» не забезпечило споживачів категорій «бюджетні установи» та «інші споживачі (крім населення)» можливістю користуватись своїми правами в частині оплати ними справедливої вартості теплової енергії і комунальних послуг у разі зміни ціни на природний газ відповідно до діючих правових механізмів, що свідчить про ущемлення їх інтересів.
- (85) Адміністративна колегія Відділення в Рішенні № 54/14-р/к встановила, що споживачі АТ «Криворізька теплоцентраль» не мають альтернативних джерел придбання послуг постачання теплової енергії, оскільки ринок цих послуг знаходиться у стані природної монополії, а Товариство не має жодного конкурента на цьому ринку у визначених межах.
- (86) Враховуючи зазначене, під час розгляду справи № 54/50-21 Відділення всебічно і повно з'ясувало обставини щодо не здійснення АТ «Криворізька теплоцентраль» перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію категоріям споживачів «бюджетні установи», «інші споживачі (крім населення)» за період грудень 2019 року – квітень 2020 року у

зв'язку зі зміною для Товариства ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років та довело, що така поведінка АТ «Криворізька теплоцентраль» є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, що свідчить про повне з'ясування адміністративною колегією Відділення обставин цієї справи.

- (87) Отже, висновок адміністративної колегії Відділення в Рішенні № 54/14-р/к про те, що бездіяльність АТ «Криворізька теплоцентраль», яка полягає у не здійсненні перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію категоріям споживачів «бюджетні установи», «інші споживачі (крім населення)» за період грудень 2019 року – квітень 2020 року у зв'язку зі зміною для Товариства ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років у відповідності до Постанови № 1082 і Правил № 1198, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання теплової енергії, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку, є обґрунтованим та таким, що відповідає обставинам справи № 54/50-21.

9. СПРОСТУВАННЯ ДОВОДІВ ЗАЯВНИКА

- (88) Як зазначено в Заяві АТ «Криворізька теплоцентраль» не погоджується з Рішенням № 54/14-р/к і вважає його *«незаконним, безпідставним та таким, що підлягає скасуванню оскільки прийняте з порушенням та неправильним застосуванням норм матеріального права, не доведенням обставин, які мають значення для справи і які визнано встановленими»*.
- (89) У зв'язку з цим, Заявник вважає, що адміністративна колегія Відділення не довела факту зловживання АТ «Криворізька теплоцентраль» монопольним становищем на ринку постачання теплової енергії та просить скасувати Рішення № 54/14-р/к і припинити провадження у справі № 54/50-21.
- (90) Однак доводи Заявника не спростовують висновків, вказаних в Рішенні № 54/14-р/к з огляду на таке.
- (91) Твердження Товариства про порушення та неправильне застосування норм матеріального права у зв'язку з невірними аналізом та інтерпретацією адміністративною колегією Відділення положень нормативно-правових актів у сфері теплопостачання в частині наявності у Товариства лише права, а не обов'язку прийняття рішення про зміну розміру нарахувань за теплову енергію для споживачів у зв'язку зі зміною ціни природного газу впродовж опалювального періоду 2019 – 2020 років спростовуються, зокрема положеннями Постанови № 1082 та Правил № 1198 (у редакціях, які діяли впродовж опалювального періоду 2019 – 2020 років).
- (92) Товариство у Заяві не зазначило обґрунтованих пояснень щодо підстав нездійснення перерахунку розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 року – квітень 2020 року відносно категорії споживачів «бюджетні установи», «інші споживачі (крім населення)».
- (93) При цьому, твердження Товариства, що тарифи на теплову енергію, встановлені рішенням Криворізької міської ради, були необґрунтованими, внаслідок чого Товариство понесло значні збитки у 2019 – 2020 роках, не є обґрунтованим поясненням підстав нездійснення перерахунку розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 року – квітень 2020 року. Варто зазначити про те, що зміна тарифів шляхом перегляду або коригування могла бути здійснена органом місцевого самоврядування за зверненням суб'єкта господарювання – теплопостачальної організації відповідно до законодавства.

- (94) Так, нормативно-правове регулювання у сфері теплопостачання протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років передбачало механізм, який покликаний забезпечити захист прав споживачів теплової енергії (як фізичних, так і юридичних осіб, які використовують теплову енергію на підставі договорів з теплопостачальною організацією), в частині оплати ними справедливої вартості теплової енергії і комунальних послуг у разі зміни ціни на природній газ.
- (95) Адміністративна колегія Відділення встановила, що відповідно до вимог Постанови № 1082 та Правил № 1198 зміна розміру нарахувань за теплову енергію здійснюється для всіх категорій споживачів, а тому право Заявника змінювати розмір нарахувань за теплову енергію у разі зміни ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років стосується всіх споживачів Товариства.
- (96) Доводи Заявника щодо недоведення обставин ущемлення інтересів споживачів шляхом реалізації теплової енергії за необґрунтованими цінами, оскільки адміністративна колегія Відділення не зазначила в Рішенні № 54/14-р/к розмір *«справедливої ціни з урахуванням здійснення перерахунку»* не можуть бути прийняті, оскільки право на зміну розміру нарахувань споживачам теплової енергії у зв'язку зі зміною ціни природного газу належить теплопостачальній організації, а отже і визначення розміру перерахунків в такому разі зобов'язана здійснити теплопостачальна організація. Адміністративна колегія Відділення не наділена повноваженнями встановлювати вартість послуг суб'єкта господарювання чи визначати розмір перерахунку споживачам теплової енергії відповідно до закону.
- (97) Щодо тверджень Заявника про те, що протягом опалювального періоду 2019 – 2020 років споживачі АТ «Криворізька теплоцентраль» категорій «бюджетні установи» та «інші споживачі (крім населення)» не звертались до Товариства із заявами щодо зміни розміру нарахувань за теплову енергію, а отже вважали тариф прийнятним, а ціни на теплову енергію справедливими, слід зазначити таке.
- (98) Норми Постанови № 1082, Правил № 630 та Правил № 1198 (у редакціях, які діяли в продовж опалювального періоду 2019 – 2020 років) не визначають таку підставу для здійснення перерахунків, як заява споживача. Тому, відсутність у Товариства заяв від споживачів щодо зміни розміру нарахувань не може свідчити про безпідставність Рішення № 54/14-р/к.
- (99) Крім того, аналогічні доводи Товариства були предметом розгляду в судовій справі № 904/2888/22 за позовом АТ «Криворізька теплоцентраль» до Відділення і їм була надана відповідна оцінка. Зокрема, Господарський суд Дніпропетровської області у рішенні від 29.11.2022 в цій судовій справі дійшов висновку, що Рішення № 54/14-р/к є законним.

10. ПОДАННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРЕВІРКИ

- (100) АТ «Криворізька теплоцентраль» отримало Подання про перевірку 23.04.2024, що підтверджується рекомендованим повідомленням про вручення поштового відправлення № 0303516268851 (лист від 12.04.2024 № 210-20.6/04-3718е).
- (101) Відділення отримало Подання про перевірку 12.04.2024 через систему електронного документообігу АСКОД (лист від 12.04.2024 № 210-20.6/04-37194е).
- (102) На Подання про перевірку Відділення листом від 18.04.2024 № 54-02/671е (вх. № 54-01/1714 від 18.04.2024) повідомило про відсутність пропозицій та зауважень щодо висновків, викладених у Поданні про перевірку.
- (103) АТ «Криворізька теплоцентраль» не надало зауважень та/або заперечень на Подання про перевірку. Листом від 23.05.2024 № 5572/09 (вх. Комітету № 8-04/7179 від 23.05.2024) АТ «Криворізька теплоцентраль», зокрема повідомило, що *«на виконання Рішення*

здійснено перерахунок розміру нарахувань за теплову енергію для категорій споживачів «Бюджетні установи» та «Інші споживачі» за період з грудня 2019 по квітень 2020 року, сплачено штраф у розмірі 68 000,00 грн. та пеню у розмірі 68 000,00 грн., та у подальшому Товариство не порушує законодавство про захист економічної конкуренції» і надало підтвердні документи.

11. ПІДСТАВИ ДЛЯ ЗАЛИШЕННЯ РІШЕННЯ БЕЗ ЗМІН

- (104) Відповідно до частини першої статті 59 Закону України «Про захист економічної конкуренції» підставами для зміни, скасування чи визнання недійсними рішень органів Антимонопольного комітету України зокрема, є:
- неповне з'ясування обставин, які мають значення для справи;
 - недоведення обставин, які мають значення для справи і які визнано встановленими;
 - невідповідність висновків, викладених у рішенні, обставинам справи;
 - заборона концентрації, узгоджених дій відповідно до Закону України «Про санкції»;
 - порушення або неправильне застосування норм матеріального чи процесуального права.
- (105) За результатами перевірки Рішення № 54/14-р/к встановлено, що адміністративна колегія Відділення прийняла обґрунтоване Рішення № 54/14-р/к про порушення АТ «Криворізька теплоцентраль» законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку постачання теплової енергії, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (106) Під час прийняття Рішення № 54/14-р/к у справі № 54/50-21 адміністративною колегією Відділення було повно з'ясовано обставини, які мають значення для справи; доведені обставини, які мають значення для справи і які визнані встановленими; висновки, викладені в Рішенні № 54/14-р/к, відповідають обставинам справи; норми матеріального та процесуального права застосовані правильно.
- (107) Правомірність Рішення № 54/14-р/к підтверджено рішенням Господарського суду Дніпропетровської області від 29.11.2022 в судовій справі № 904/2888/22 за позовом АТ «Криворізька теплоцентраль» до Відділення, яке залишене без змін постановою Центрального апеляційного господарського суду від 04.04.2023 і постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 20.06.2023 у цій судовій справі.
- (108) Центральний апеляційний господарський суд у постанові від 04.04.2023 у справі № 904/2888/22, зокрема зазначив: *«судова колегія констатує, що суд першої інстанції дійшов правильного висновку про те, що диференціюючи нарахування за теплову енергію у період грудень 2019 квітень 2020 років для різних категорій споживачів, АТ Криворізька теплоцентраль, займаючи монополієне становище на ринку, незаконно надало перевагу (більш сприятливі умови або становище) категорії споживачів населення порівняно з категоріями бюджетні установи та інші споживачі (крім населення), у зв'язку з чим відсутні підстави для визнання недійсним та скасування рішення Адміністративної колегії Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 16.08.22 р. у справі № 54/50-21»; «судова колегія апеляційного суду вважає доводи апеляційної скарги необґрунтованими, а оскаржуване рішення таким, що відповідає фактичним обставинам справи та нормам матеріального і процесуального права».*
- (109) Відтак підстави для скасування чи визнання недійсним Рішення № 54/14-р/к відповідно до статті 59 Закону України «Про захист економічної конкуренції» відсутні.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 57 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктом 10 розділу IX Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (зі змінами) Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

Рішення адміністративної колегії Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 16.08.2022 № 54/14-р/к у справі № 54/50-21 залишити без змін.

Рішення може бути оскаржено до господарського суду м. Києва у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО